

Yttrande

Datum 2017-03-20
Dnr 1.1.4-348-2017

Ert 2017-01-24
Er N2017/00222/HL

Slutbetänkande av Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2017:1

Ärendet

Riksantikvarieämbetet inkommer här med yttrande över den parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande. Först i yttrandet återfinns några generella iakttagelser och synpunkter därefter lämnas synpunkter på valda delar av betänkandet.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet uppfattar att betänkandets användning av begreppet landsbygder är oklar, och att begreppet synes omfatta en mycket stor del av landets yta med väsensskilda förutsättningar för utveckling. I vissa fall bryts begreppet ner och ibland synes förslagen gälla vissa specifika områden, kanske de traditionella stödområdena. Ibland avses hela landet utanför storstäderna etc. Detta gör att betänkandet i vissa avseenden är svårt att tolka och att målsättningarna och medlen för att uppnå målen blir ottydliga.

Kulturmiljö nämns i samband med till exempel turism, attraktivitet och livsmiljöer. Dessutom nämns kulturmiljöer under avsnittet (6) som behandlar kulturpolitiken och tillgängligheten av "kultur" i olika delar av landet. Riksantikvarieämbetet uppfattar att dock att kulturmiljö och kulturarv och den betydelse dessa kan ha för utveckling av Sveriges landsbygder har beskrivits på ett vagt sätt.

Riksantikvarieämbetet konstaterar vidare att utredningens användande av begreppet "kulturarv" förefaller snäv, då det endast förefaller användas om samiska näringar och digitalisering av museisamlingar. I *Vision för kulturmiljöarbetet till 2030* definierar Riksantikvarieämbetet kulturarv på följande sätt: "Kulturarv omfattar alla materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom tiderna. Uttrycken kan vara historiska spår, objekt eller företeelser. Kulturarv kan också beskrivas som förutsättningar för eller resultatet av dynamiska samtal eller förhandlingar om samhällets utveckling".

Enligt målen för kulturmiljöarbetet ska det statliga kulturmiljöarbetet främja:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen

Utifrån de ovan återgivna målen finns stora möjligheter att bidra till utveckling på olika arenor i samhället, inte minst i Sveriges landsbygder. Riksantikvarieämbetets erfarenhet är dock att idéer om bevarande användning och utveckling bör vara konkreta och att det bör finnas utpekade aktörer som kan ta sig an kulturmiljöfrågor i ett utvecklingsperspektiv. Riksantikvarieämbetet anser att det inom ramen för myndighetens vidgade uppdrag finns goda möjligheter för Riksantikvarieämbetet att bidra till utveckling av Sveriges landsbygder.

Riksantikvarieämbetet har erfarenhet av utvecklingsfrågor bland annat från Bergslagssatsningen och uppdrag inom Sveriges mineralstrategi, från arbete med destinationsutveckling och myndighetens arbete med världsarv med mera. I dessa och andra sammanhang har metoder och kompetens för att arbeta med kulturmiljö som resurs för hållbar utveckling utvecklats och prövats.

I den nyligen publicerade skriften *Räkna med kulturarvet – Kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling* ger Riksantikvarieämbetet en bild av hur kulturarv bidrar till en hållbar samhällsutveckling på ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt plan. Detta genom att med konkreta exempel visa på vilken betydelse kulturarv har för regional tillväxt, hur skötsel av kulturmiljöer bidrar till biologisk mångfald, hur kulturarvet har betydelse för samhällsdeltagande och integration med mera.

Nedan följer Riksantikvarieämbetets synpunkter på valda delar av betänkandet

5.1.1 Riksintressen påverkar

I betänkandet förs ett resonemang om att riksintressena påverkar förutsättningarna för boende och företagande i landsbygderna. Utredningen preciserar däremot inte på vilket sätt och vilka typer av riksintressen som påverkar utvecklingen på landsbygderna.

Riksantikvarieämbetet har i sitt yttrande över Riksintresseutredningens betänkande *Planering och beslut för hållbar utveckling* (SOU 2015:99) framfört myndighetens syn på hur riksintressesystemet bör utvecklas framgent, och hänvisar till detta för myndighetens syn på riksintresseinstitutet.

Riksantikvarieämbetet delar inte betänkandets bild av att ett riksintresseområde ska vara "unikt" för att vara legitimt (s. 138). Riksintressen för kulturmiljövården bör snarare vara *representativa* för de värden som uttrycks i ett utpekade riksintresseområde.

6.5 En kulturpolitik för hela landet

Riksantikvarieämbetet anser att betänkandets beskrivning av kulturpolitikens roll för landsbygdernas utveckling är oklar, särskilt med avseende på kulturmiljöarbetet. Det slås till exempel fast att kulturmiljöer kan vara av vikt för attraktiva livsmiljöer, vilket Riksantikvarieämbetet instämmer i. Det framgår dock inte på vilket sätt kulturmiljöarbetet, som omfattas av kulturpolitiken, och genom vilket en mängd attraktiva miljöer vårdas, används och utvecklas, kan bidra till landsbygdernas utveckling.

6.7.1 Kulturen behöver bli mer tillgänglig i landsbygderna

Riksantikvarieämbetet menar att uppdragen till Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys tydligare bör klargöra att även kulturmiljöarbetet omfattas av uppdraget. Annars riskerar en stor del av de aktiviteter som genomförs av till exempel läns museer, på hembygdsgårdar, arbetslivsmuseer och andra delar av civilsamhället att inte uppmärksammas.

8.1.5 Landsbygdsdelegationer inrättas i länen

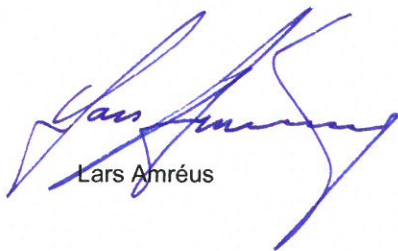
Om landsbygdsdelegationer införs bör det tillses att det statliga kulturmiljöintresset finns representerat i dessa, så att denna resurs tas till vara i kommande utvecklingsarbete.

8.1.6 En tydligare reglering av den statliga styrningen av landsbygdspolitiken

Riksantikvarieämbetet menar att myndigheten mycket väl inom befintligt utvidgat uppdrag kan arbeta med landsbygdsutveckling, och också redan bidrar till landsbygdernas utveckling.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av antikvarien Ove Bengtsson. Även överantikvarien Knut Weibull, avdelningschefen

Qaisar Mahmood och enhetschefen Mikael Jakobsson har varit med om den slutliga handläggningen.

Lars Amréus

Ove Bengtsson